

Naturhistoriska
riksmuseet

Tumlare 2016 Hälsostatus och dödsorsaker hos insamlade djur

Anna Roos, Aleksija Neimanis och Erik Ågren

Rapport nr 3: 2017

Enheten för miljöforskning och övervakning

Naturhistoriska riksmuseet
Box 50007

104 05 Stockholm

1. Inledning.....	3
2. Resultat.....	3
3. Tack till:	5
4. Appendix	6

1. Inledning

Med denna studie vill vi få information om tumlares hälsostatus och dödsorsak i svenska vatten år 2016, samt säkerställa prover till miljöprovbanken för nutida och framtida studier om bland annat miljögiftsbelastning. Målet var att samla in ca 5 hela djur för obduktion från Skagerack, Kattegatt, Öresund och Östersjön (20 djur sammanlagt). Eftersom projektet startade så sent på året så hann inte information ut i tid. De flesta tumlare bifångas om våren och därför är det viktigt att nå ut till fiskare och allmänhet i god tid om att Naturhistoriska riksmuseet (NRM) är intresserad av att samla in döda djur för undersökning och provtagning. En uppmaning om att vi vill få in tumlare för obduktion publicerades i Yrkesfiskaren nr 7, 2016, men trots det var det endast en fiskare som rapporterade in en bifångad tumlare.

Denna rapport har sammanställts av Anna Roos från Naturhistoriska riksmuseet samt Aleksija Neimanis och Erik Ågren på Statens Veterinärmedicinska anstalt, SVA.

2. Resultat

Under året har tio hela tumlare skickats in för obduktion till SVA, (Tabell 1). Fem av dem kom från från Skagerack, två från Kattegatt och tre från Öresund. Dessutom har prover från tio strandade djur skickats in till Naturhistoriska riksmuseet (Tabell 2). Dessa var provtagna på plats. En av dem kom en från Skagerrak, sju från Kattegatt och två från Östersjön (dess södra delar).

Som ofta när det gäller strandade djur så är de inte alltid färska, och ofta ätna av och därför är det ibland svårt eller omöjligt att fastställa en dödsorsak.

Sammanlagt har tre vuxna djur, fem ungdjur och två kalvar obducerats (Tabell 1). Det var sju hanar och tre honor. En av tumlarna var helt säkert bifångad, det var en ung hane som hade drunknat i ett makrillgarn på 35 meters djup (maskstorlek 36 mm). Ytterligare två var troligen bifångade. En tredje var möjligtvis bifångad och även uppvisade stora granulom (böldliknande förändringar) i testiklarna. Sådana förändringar kan ses vid infektion med Brucella-bakterier, men Brucella kunde dock ej påvisades vid bakteriologisk undersökning. En tumlare bedöms ha dött av lunginflammation till följd av kraftig förekomst av lungmask, en kalv hittades mycket mager (och ruten) med okänd dödsorsak och en tumlare strandade med ett mycket stort magsår. I Fjällbacka, Bohuslän hittades ung tumlarehane med ett penetrerande hål från höger sida, som gick ända in till levern. Såret hade blivit infekterat och ledde till bukhåleinflammation och döden. Varifrån det stora hålet kommit från är osäkert, kanske det kan ha varit från en båtshake, om djuret fastnat i ett nät. I övrigt var djuret i god kondition (Appendix, Figur 1).

Den 27 oktober hittades en levande, svårt sjuk tumlare vid Pålsjöbadet i Helsingborg. Det var en vuxen hane, som dog på väg i transport till veterinär. Den var gul missfärgad och dog av kraftiga leverskador och leversvikt. Leverskadorna kan ha uppstått till följd av parasitförekomst i levern (leverflundra) som hade blockerat gallans flöde ute till tarmen (Appendix figur 2). Utöver leverskadorna hade tumlaren också ett mycket stort och flera mindre magsår. Sista delen av tjocktarmen var kraftig förtjockad och en gammal inflammation och nekroser utvidgade tarmväggen. Lungorna var kraftigt påverkade av stas och ödem och uppvisade en måttlig förekomst av lungmask.

SVA nr	NRM Nr	kön	längd (cm)	vikt (kg)	Ålder	Fynddatum	dödsorsak	övrigt	Sjödistrikt	Lsk	lokal
V1595/16	A2016/05521	F	103,5		Kalv	2016-03-17	trol bifångst	Inga sjukliga förändringar	Skagerrak	BO	Smögen, vid sjöräddningsällskapets brygga
V1590/16	A2016/05522	M	117	21,8	Juvenil	2016-09-20	Lunginflammation	rikligt med lungmask som lett till lunginflammation, under medelgott hull, saknar lungfett.	Skagerrak	BO	Lysekil, Pinnevik
V1592/16	A2016/05524	M	143	41	Adult	2016-07-16	Trauma, möjligtvis bifångst	kronisk inflammation i testiklar - ej brucella	Skagerrak	BO	Munkevik, Skaftö, Kristineberg
V1593/16	A2016/05525	M	108	25	Juvenil	2016-09-10	Bifångst	Makrillgarn, 35 m djup, maskstorlek 36 mm	Skagerrak	BO	Klädesholmen
V1594/16	A2016/05527	M	119,5	29	Juvenil	2015-12-11	bukhåleinflammation till följd av trauma	ett penetrerande hål från hö sida in till levern, som infekterats. Dog några dagar senare av infektionen.	Skagerrak	BO	Fjällbacka, Kämpersvik
V1260/16	A2016/05539	F	165	46,1	adult	2016-07-26	magsår, utmärgling	ca 12 cm magsår i första magen. Rikligt med lungmask. Lindrigt med leverflundra. Vänster äggstock flertal vitkroppar	Kattegatt	HA	Laganosets norra sida, Laholm
V1596/16	A2016/05523	M	80	6,4	Kalv	2016-07-14	ej fastställt, olämpligt undersökningsmaterial	kraftigt kadaverös. Mager.	Kattegatt	HA	Gövik, Onsala
V1589/16	A2016/05526	M	124	33,1	Juvenil	2016-09-06	trol bifångst	flöt i vattnet. Inga sjukliga förändringar.	Öresund	SK	Ålbodarna mellan Landskrona och Helsingborg
V1622/15	A2016/05528	F	114,2	(25*)	Juvenil	saknas	ej fastställt, olämpligt undersökningsmaterial	inga parasiter i lungorna. Dödsorsak ej fastställd, äten på efter döden.	Öresund	SK	Bropelarna till Köpenhamn
V2068/16	A2016/05637	M	141,5	43	Adult	2016-10-27	Leversvikt.	strandad levande, dog i transport till veterinär. Gulsot, mag- och tarmsår.	Öresund	SK	Fria bad/Pålsjöbadet, Helsingborg

Tabell 1. Data över de hela tumlare som obducerats på Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) under 2016. En av dem dog i december 2015. Se Appendix figur 1-9 för foton på de olika individerna.

Utöver de tio hela tumlarna som skickats in för obduktion har prover säkerställts från ytterligare tio djur (Tabell 2) och inkorporerats till museets miljöprovbanks. Djuren har påträffats döda och har ingen känd dödsorsak.

NRM Nr	kön	Ålder	Fynddatum	Dödsorsak	Landskap	Sjödistrikt
A2016/05643	F		2016-02-26	FD	HA	Kattegatt
A2016/05644			2016-05-22	FD	VG	Kattegatt
A2016/05646		Kalv	2015-11-27	FD	HA	Kattegatt
A2016/05647		Juvenil	2016-08-19	FD	HA	Kattegatt
A2016/05648			2015-12-07	FD	BO	Skagerrak
A2016/05649			2016-08-14	FD	SK	Kattegatt
A2016/05650	F		2015-11-28	FD	HA	Kattegatt
A2016/05651	M		2015-11-28	FD	HA	Kattegatt
A2016/05697	M	Kalv	2016-09-14	FD	SK	Östersjön
A2016/05698		Adult	2016-09-15	FD	SK	Östersjön

Tabell 2. Tio tumlare har provtagits på plats. Proverna har nu inkorporerats till NRMs miljöprovbanks.

3. Tack till:

Göteborgs Naturhistoriska museum: Stort Tack till Anders Nilsson, Friederike Johansson, Svante Lysén mfl som hjälpt till och samlat in och provtagit döda tumlare och andra valar. Tack även till fiskare och privatpersoner som också hjälpt till och skickat in tumlare. Även Havets Hus och Kristinebergs Marinbiologiska Laboratorium har hjälpt till att ta hand om döda tumlare och förvarat dem i sina frysar inför transport till Uppsala.

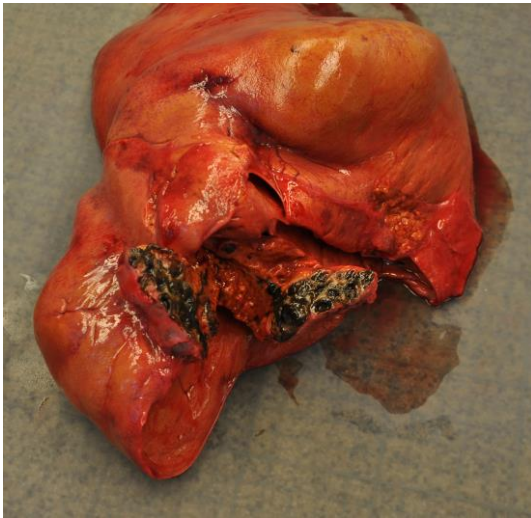
Tack till Havs och Vattenmyndigheten som har finansierat projektet.

Tack även till Julia Carlström, Katarina Loso och Annika Strömberg vid NRM som bland annat hjälpt till att organisera transport för att få in djur och varit behjälpliga vid obduktionerna.

4. Appendix

Figur 1. Tumlare V1594/16. Ung hane från Fjällbacka, Bohuslän. Han hade ett djupt penetrerande hål in till levern som orsakat bukhåleinflammation.

Figur 2. V2068/16. Lever från en vuxen hane som strandade levande i Helsingborg, och som dog i transporten till veterinär. Levern var full av trematoder som blockerade gallgångarna (ses på bilden). Tumlaren dog av leversvikt, han hade också mag- och tarmsår.